

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Offshore windpark Tromp Binnen

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
en de passende beoordeling**

23 juni 2009 / rapportnummer 2088-53

1. OORDEEL OVER MER EN PASSENDE BEOORDELING

RWE Offshore Wind Nederland B.V. heeft het voornemen een offshore windpark aan te leggen in de Noordzee, op ongeveer 75 kilometer uit de kust ter hoogte van Callantsoog (Noord-Holland). De locatie heeft een oppervlakte van ongeveer 33 km² (exclusief veiligheidszone) en is Tromp Binnen genaamd. Ten behoeve van de besluitvorming over de benodigde vergunning ingevolge de Wet beheer rijkswaterstaatwerken (Wbr) zijn een milieueffectrapport (MER) en een passende beoordeling opgesteld. De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat is bevoegd gezag in deze procedure¹.

De Commissie toetst begin 2009 gelijktijdig 17 afzonderlijke initiatieven voor offshore windenergie op de Noordzee. Deze toetsingen bestaan uit een MER én een passende beoordeling². Voor een aantal van deze projecten heeft de Commissie eerder al een toetsingsadvies uitgebracht over het MER. Daarom toetst zij in die gevallen nu alleen de passende beoordeling. Hierbij wordt wel relevante informatie uit het MER betrokken.

De technische ontwikkelingen bij offshore windparken gaan snel, bijvoorbeeld bij de toepassing van alternatieve funderingen, windturbines met steeds grotere vermogens en mitigerende maatregelen. De wetenschappelijke kennisontwikkeling gaat daarnaast snel, waardoor nieuwe inzichten over effecten op natuur en milieu beschikbaar komen. Sommige procedures voor windparken zijn al enkele jaren geleden gestart, zodat logischerwijs niet in alle procedures de meest recente informatie is verwerkt. De 17 initiatieven voor windparken bieden gezamenlijk diepgaande en waardevolle informatie over milieu en natuur. De Commissie heeft daarom in dit advies aanvullende informatie uit de hierboven genoemde bronnen meegenomen in haar oordeel.

Oordeel

Het MER en de passende beoordeling voor het windpark Tromp Binnen bevatten alle essentiële informatie om het milieu een volwaardige rol te geven bij het te nemen besluit.

De Commissie is het op basis van de hierboven genoemde informatie eens met de conclusie dat de zekerheid is verkregen dat de “natuurlijke kenmerken” van Natura 2000-gebieden langs de Nederlandse kust niet zullen worden aangetast.

Belangrijkste bevindingen

Effecten op onderwaterleven

De Commissie constateert dat de effecten op het onderwaterleven in het MER en de passende beoordeling goed beschreven zijn. Voor dit windpark is de zekerheid verkregen dat de “natuurlijke kenmerken” van Natura 2000-gebieden niet zullen worden aangetast.

In het MER zijn ook alternatieven beschreven met een andere funderingswijze dan een ‘gravity base’, waarbij wel heiwerkzaamheden plaatsvinden (deze alternatieven zijn overigens geen onderdeel van de vergunningaanvraag). De

¹ Voor technische informatie over de m.e.r.-procedure, de rol van de Commissie, samenstelling van de werkgroep, de wijze van toetsing en een overzicht van de door de initiatiefnemer aangeleverde stukken wordt verwezen naar bijlage 1. In bijlage 2 is een overzicht van de zienswijzen en adviezen opgenomen.

² De passende beoordelingen van de 17 projecten, waarover nu geadviseerd wordt, zijn vergelijkbaar van opzet en gaan grotendeels van dezelfde basisgegevens uit.

Commissie stelt dat voor deze alternatieven op basis van het MER en de passende beoordeling niet de zekerheid is verkregen dat de “natuurlijke kenmerken” van Natura 2000-gebieden langs de Nederlandse kust niet zullen worden aangetast, vanwege belangrijke onzekerheden bij de effectbepaling van heien³.

Effecten op vogels door aanvaringsrisico van een park in bedrijf

De effecten op vogels in het MER en de passende beoordeling zijn goed beschreven. Voor het windpark afzonderlijk is de zekerheid verkregen dat de “natuurlijke kenmerken” van Natura 2000-gebieden niet zullen worden aangetast. Een belangrijk aandachtspunt hierbij zijn de mogelijke gevolgen in cumulatie. De Commissie constateert op grond van de passende beoordelingen van de 17 initiatieven dat bij combinaties van windparken, “aantasting van de natuurlijke kenmerken” van de Natura 2000-gebieden langs de Nederlandse kust op voorhand niet uit te sluiten zijn, als gevolg van aanvaringen van de Kleine mantelmeeuw met windturbines. Dit is afhankelijk van hoeveel en welke parken precies vergund zullen worden.

In de effectbepaling van de passende beoordeling zijn onterecht de bestaande parken Prinses Amalia en Offshore Windpark Egmond aan Zee (OWEZ) niet meegenomen. Dit vormt een belangrijk aandachtspunt bij de besluitvorming.

- De Commissie adviseert bij de vergunningverlening te beoordelen of ook in cumulatie de zekerheid wordt verkregen dat de “natuurlijke kenmerken” van Natura 2000-gebieden niet worden aangetast. De 17 passende beoordelingen bieden gezamenlijk de benodigde basisinformatie om de analyse van de cumulatieve gevolgen te kunnen uitvoeren.

Scheepvaart

De Commissie is van oordeel dat de (cumulatieve) effecten op de scheepvaartveiligheid in het MER goed beschreven zijn. Uit het MER blijkt dat de effecten per variant verschillen, maar in alle gevallen beperkt zijn. Verder is het mogelijk om de beperkte effecten verder te beperken door het gebruik van mitigerende maatregelen die in hoofdstuk 3 van dit advies nader worden beschreven.

Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie een toelichting op het eerder genoemde oordeel en aanbevelingen voor de verdere besluitvorming op het vlak van vogels (hoofdstuk 2), scheepvaartveiligheid (hoofdstuk 3), meest milieuvriendelijke alternatief (mma) (hoofdstuk 4) en monitoring en evaluatie (hoofdstuk 5).

³ De Commissie heeft in juni 2008 diverse adviezen, bijvoorbeeld 1557, voor offshore windparken uitgebracht waarin dit verder wordt toegelicht, zie hiervoor www.commissiemer.nl.

2. VOGELS: TOELICHTING OP HET OORDEEL

2.1 Gevolgen voor Kleine mantelmeeuw

De Commissie constateert op basis van de informatie in de passende beoordeling dat het aannemelijk is dat windpark Tromp Binnen, niet leidt tot “aantasting van de natuurlijke kenmerken” van de Natura 2000-gebieden langs de Nederlandse kust als gevolg van de aanvaring van Kleine mantelmeeuwen met de windturbines. De Commissie acht het op voorhand niet uitgesloten dat in cumulatie met andere windparken wel aantasting van de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden optreedt. In de passende beoordeling is ten aanzien van windparken globaal getoetst aan 450 MW (inclusief de voorgenomen ingreep zelf), waarbij geen gebruik is gemaakt van de beschikbare kwantitatieve informatie uit het MER. In de richtlijnen staat dat getoetst dient te worden aan een scenario van 1.000 MW. Aannemelijk is dat rekening houdend met 1.000 MW en de bestaande windparken (Prinses Amalia en OWEZ) jaarlijks enkele honderden vogels van de kolonie van Texel in aanvaring met een turbine kunnen komen⁴.

Vanuit het wettelijk kader dient getoetst te worden aan de bestaande windparken Prinses Amalia en OWEZ⁵ (tezamen 228 MW) en aan eventueel reeds vergunde andere parken. In hoeverre “aantasting van de natuurlijke kenmerken” van Natura 2000-gebieden langs de Nederlandse kust kan optreden, is afhankelijk van hoeveel en welke parken vergund zullen worden. Dit vormt daarmee een belangrijk aandachtspunt bij de besluitvorming over de te vergunnen parken. De 17 passende beoordelingen bieden gezamenlijk de benodigde basisinformatie om deze analyse te kunnen uitvoeren.⁶

- De Commissie adviseert bij de besluitvorming de cumulatieve effecten met de 16 andere initiatieven voor windmolenparken en de effecten door bestaand gebruik te betrekken bij de beoordeling.

2.2 Gevolgen voor trekvogels en zeevogels

In de richtlijnen is verzocht om van trekvogels die in een groot aantal het studiegebied passeren aan te geven om welke aantallen het gaat, welke soort(groep)en hierbij zijn betrokken en welk deel van de populatie minimaal en maximaal beïnvloed wordt.

Uit het MER blijkt dat het jaarlijkse aantal aanvaringsslachtoffers onder de groep ‘zangvogels’ (trekvoegels) is becijferd op 248-393, en in een cumulatief

⁴ In het MER wordt in een cumulatiescenario (1.000 MW) een jaarlijks aantal van 5.000 aanvaringsslachtoffers berekend onder 'grote meeuwen' (Kleine en Grote mantelmeeuw, Zilvermeeuw) en 'ongedetermineerde meeuwen'. Gelet op de grotere afstand tot de kust zou het daarbij voor een aanzienlijk deel om Kleine mantelmeeuwen kunnen handelen.

⁵ De noodzaak om bestaand gebruik mee te nemen blijkt onder andere uit: Handreiking Europese Commissie over art. 6 habitatrichtlijn, p. 37; Algemene Handreiking Nb-wet, van LNV, Handreiking van de EC; Stappenplan cumulatie van steunpunt N2000.

⁶ Op basis van de beschikbare informatie in de verschillende passende beoordelingen treden deze risico's op in cumulatieve scenario's voor zover daar windparken bij zijn betrokken waarvoor afzonderlijk een extra sterfte van ruim boven de 1% is becijferd (Helmveld, Callandsoog-Noord en Q4, zie www.commissiemer.nl voor deze adviezen). In een gemiddeld cumulatief scenario waarin bijvoorbeeld 8 van de 14 resterende windparken worden vergund is in nagenoeg alle Natura 2000-gebieden niet of nauwelijks sprake van de overschrijding van de 1%-norm voor extra sterfte.

scenario met 1.000 MW op 1.054 -1.230. Dit is laag gegeven de 1,5 - 3 miljoen vogels die het studiegebied Tromp Binnen passeren (pagina 7.12 MER). Gelet op alle kennisleemte adviseert de Commissie om bij de besluitvorming rekening te houden met enkele duizenden aanvaringsslachtoffers onder de 'zangvogels', zoals ook elders in het MER vermeld wordt.

Uit het MER blijkt dat voor de Noordse stormvogel per jaar 140 - 223 aanvaringsslachtoffers zijn berekend (en cumulatief bij 1.000 MW ongeveer 600 - 700 aanvaringsslachtoffers). Dit wordt verwaarloosbaar geacht daar het zou gaan om 0,012% van de biogeografische populatie. Uitgaande van een geschatte 'NCP-populatie' van 114.000 vogels⁷ en de lage aanwas van deze langlevende soort lijkt dit een niet-verwaarloosbaar percentage. De conclusies dat geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding acht de Commissie niettemin aannemelijk, gezien het aantal aanvaringsslachtoffers en het lage aandeel van de 'NCP'-populatie binnen de biogeografische populatie.

- De Commissie adviseert de gevolgen voor de groep 'zangvogels' en de Noordse stormvogel nadrukkelijk bij het monitoring- en evaluatieprogramma te betrekken.

3. SCHEEPVAARTVEILIGHEID

De Commissie is van oordeel dat de (cumulatieve) effecten op de scheepvaartveiligheid in het MER goed beschreven zijn. Uit het MER blijkt dat de effecten per variant verschillen, maar in alle gevallen beperkt zijn.

Het beleid van de Nederlandse overheid is er op gericht om het niveau van de scheepvaartveiligheid tenminste te handhaven en waar mogelijk te verbeteren. Het bouwen van obstructies in de EEZ, in de vorm van windmolenparken, lijkt hier per definitie mee in strijd. Preventieve maatregelen in de vorm van routing en het creëren van de zogenaamde 'clearways' – onder meer vastgelegd in de Noordzee-paragraaf van de Nota Ruimte – zijn er op gericht om zoveel als mogelijk aan het beleid van de overheid tegemoet te komen.

Uit de verschillende MER'en blijkt dat het mogelijk is om met verschillende mitigerende maatregelen (bijvoorbeeld optimaal gebruik van aanwezige AIS-apparatuur en preventieve inzet van sleepboten) de beperkte negatieve effecten op de scheepvaartveiligheid verder in te perken.

De aanwezigheid van offshore windparken mag buiten de veiligheidszone rond deze parken geen storende invloed hebben op de werking van de aan boord van schepen en ook luchtvaartuigen aanwezige elektronische apparatuur. De Commissie acht het vrijwel onmogelijk vooraf aan te geven of de bouw van een windmolenpark zal leiden tot dergelijke verstoring, en zo ja in welke mate. Eventuele verstoringen zullen tijdens en/of na realisatie van het windpark verholpen dienen te worden.

De hierboven gesignaleerde problematiek met betrekking tot de storende invloed van offshore windparken op de aan boord van schepen en luchtvaartuigen aanwezige apparatuur, geldt evenzo voor de luchtvaart in het algemeen.

⁷ Camphuysen C.J. & M.F. Leopold, 1994. Atlas of seabirds in the southern North Sea. IBN Research report 94/6, NIOZ-Report 1994-8, Institute for Forestry and Nature Research, Netherlands Institute for Sea Research and Dutch Seabird Group, Texel.

Hierbij is het met name mogelijk dat de ontvangst van radio- en transponder-signalen verstoord wordt. Ook hier is het vrijwel onmogelijk om vooraf aan te geven of, en zo ja de mate waarin een dergelijke storing zal optreden.

- De Commissie adviseert hier bij de vergunningverlening aandacht aan te besteden.

De Commissie pleit ter voorkoming van misverstanden voor eenduidigheid in de calamiteitenplannen en voor verdere afstemming met het Kustwachtcentrum. De calamiteitenplannen voor de verschillende parken zouden vervolgens als aanhangsel aan het 'Rampenplan voor de Noordzee' kunnen worden toegevoegd.

- De Commissie adviseert het bevoegd gezag er op toe te zien dat de verschillende initiatiefnemers voor offshore windparken éénduidige calamiteitenplannen opstellen, die zijn afgestemd met het Kustwachtcentrum.

4. MEEST MILIEUVRIENDELIJKE ALTERNATIEF (MMA) EN ENERGIEOPBRENGSTEN

Bepaling mma

In de richtlijnen is gevraagd de milieueffecten van de verschillende alternatieven per eenheid van opgewekte energie weer te geven. Dit mede ten behoeve van de bepaling en onderbouwing van het mma. Deze analyse is voornamelijk kwalitatief weergegeven (met een score -/0/+). Hierdoor ontbreekt de in de richtlijnen gevraagde bepalingswijze van het mma.

De Commissie komt bij nacalculatie van de in het MER en de aanvulling weergegeven gegevens echter tot dezelfde conclusie over het mma als in het MER. Bij een evenredig gewogen toetsing op de belangrijkste aspecten vogels, scheepvaartveiligheid en onderwaterleven (aanleg) per opgewekte kWh is de compacte variant met 5 MW-turbines het mma. Hierdoor is in het MER het juiste alternatief als mma weergegeven en is voldoende informatie voor de besluitvorming aanwezig.

5. LEEMTES IN KENNIS EN MONITORING- EN EVALUATIEONDERZOEK

In het MER is een aanzet gegeven voor een monitoring- en evaluatieprogramma.

- De Commissie adviseert om in het monitoring- en evaluatieprogramma expliciet aandacht te besteden aan de gevolgen voor de Kleine mantelmeeuw.
- De Commissie adviseert, zoals eerder vermeld is, om bij het onderdeel vogels aandacht te besteden aan de gevolgen voor de groep 'zangvogels' en de Noordse stormvogel.⁸

⁸ Voorbeelden zijn systematisch slachtoffer- en radaronderzoek en/of automatische videoregistraties (o.a. Bird collision monitoring system for multi-megawatt wind turbines WT Bird, ECN-E-06-027).

Behalve voor offshore windpark Tromp Binnen lopen er procedures voor diverse andere offshore windparken op het Nederlandse deel van de Noordzee, ook van andere initiatiefnemers. De Commissie is van mening dat het meerwaarde heeft de monitoringprogramma's van de diverse parken op elkaar af te stemmen, of liever nog in een gezamenlijke monitoring uit te voeren.

- De Commissie adviseert het bevoegd gezag in de monitoringprogramma's van de verschillende offshore windparken op elkaar af te stemmen en te bevorderen dat de monitoringsopgaven in een overkoepelende studie gezamenlijk uitgevoerd worden.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: RWE Offshore Nederland B.V.

Bevoegd gezag: Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat

Besluit: Vergunning op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Wbr)

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C 5.1

Activiteit: Bouw en exploitatie van een offshore windpark

Betrokken documenten⁹:

- Vergunningaanvraag Offshore windpark Tromp Binnen;
- Milieueffectrapport Offshore windpark Tromp Binnen;
- Bijlagen Milieueffectrapport Offshore windpark Tromp Binnen;
- Passende beoordeling Offshore windpark Tromp Binnen, Pondera Consult, Royal Haskoning, Bureau Waardenburg B.V., Wageningen UR, A&W Ecologisch Onderzoek, Deltares, HWE, Arcadis en RWE, 6 januari 2009;
- Bijlagen Passende beoordeling Offshore windpark Tromp Binnen.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Staatscourant: 21 april 2008

advies aanvraag: 25 april 2008

ter inzage legging: 21 april 2008 tot en met 1 juni 2008

richtlijnenadvies uitgebracht: 11 juni 2008

richtlijnen vastgesteld: 15 augustus 2008

kennisgeving MER in de Staatscourant: 2 maart 2009

aanvraag toetsingsadvies: 3 maart 2009

ter inzage legging MER: 3 maart 2009 tot en met 14 april 2009

toetsingsadvies uitgebracht: 23 juni 2009

⁹ De 17 initiatieven voor windparken bieden gezamenlijk diepgaande en waardevolle informatie over milieu en natuur. De technische en wetenschappelijke ontwikkelingen bij offshore windparken gaan snel, waardoor nieuwe inzichten over effecten op natuur en milieu beschikbaar komen. De Commissie heeft daarom in dit advies aanvullende informatie uit deze bronnen meegenomen in haar oordeel.

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen in het MER zijn. Zij neemt daarbij als uitgangspunt:

- de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.10 van de Wet milieubeheer;
- de vastgestelde richtlijnen voor het MER;
- het gegeven dat het MER geen (belangrijke) onjuistheden mag bevatten¹⁰.

Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de essentiële informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij de besluitvorming¹¹. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Bij het toetsen van de passende beoordeling volgt de Commissie een vergelijkbare werkwijze zoals hierboven bij het MER genoemd.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. P. van der Boom
drs. S. Gerrits (werkgroepsecretaris)
drs. S.J. Harkema (werkgroepsecretaris)
dr. G.W.N.M. van Moorsel
J. Nipius
drs. L. van Rijn-Vellekoop (voorzitter)
ing. R.L. Vogel

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1	Stichting Wetenschappelijk Natuur en Milieubeleid, NIEUWELANDE
2	K. Kros, DEN HAAG
3	Zeehaven IJmuiden NV, IJMUIDEN
4	PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland, VELSERBROEK
5	Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied, AMSTERDAM
6	Milieuorganisatie de Noordzee, UTRECHT
7	A.J. Rooseboom, DEN HAAG
8	Koninklijk Nederlands Watersportverbond, NIEUWEGEIN
9	Nederlandse Vereniging van Toerzeilers, MEPPPEL
10	Wintershall Noordzee N.V., RIJSWIJK ZH
11	Inspectie Verkeer en Waterstaat, HOOFDDORP

¹⁰ Zie Wm, respectievelijk artikel 7.10, 7.15 en 7.20, lid 4.

¹¹ Zie Memorie van Toelichting, wetsontwerp m.e.r., Tweede Kamer 1980-1981, 16814 nr 3, p. 5.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de passende beoordeling Offshore windpark Tromp Binnen

RWE Offshore Wind Nederland B.V. heeft het voornemen een offshore windpark aan te leggen in de Noordzee, op ongeveer 75 kilometer uit de kust ter hoogte van Callantsoog (Noord-Holland). De locatie is Tromp Binnen genaamd. RWE heeft ten behoeve van de besluitvorming over de benodigde Wet beheer rijkswaterstaatwerken vergunning een MER en een passende beoordeling opgesteld.

De Commissie voor de milieueffectrapportage geeft in dit toetsingsadvies weer of het MER en de passende beoordeling de benodigde informatie voor de besluitvorming bevatten.

ISBN: 978-90-421-2691-6

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

